

Studieplan

**Kultur, fritid og
aktiv omsorg**

15 studiepoeng

1. Innledning

1.1 Bakgrunn, behov og formål

Den kommunale helse- og omsorgssektoren står overfor store utfordringer i årene som kommer. Det er en sterk vekst i yngre brukere med nedsatt funksjonsevne og omfattende helsemessige og sosiale problemer. Denne tendensen omfatter både barn, unge og voksne. I tillegg er antall eldre stadig økende, og har andre behov enn tidligere generasjoner.

Det er mangel på fagpersonell på området. Omsorgsutfordringene kan heller ikke overlates til helse- og omsorgstjenestene alene, men må løses med grunnlag i et offentlig ansvar som involverer de fleste samfunnssektorer. Det er også nødvendig å støtte og utvikle det frivillige engasjementet fra familie og lokalsamfunn, organisasjoner og virksomheter.

I et helhetlig tilbud til brukere må det legges vekt på kultur, aktivitet og trivsel som sentrale og grunnleggende element. Dette innbefatter både det tradisjonelle kunst- og kulturområdet som litteratur, musikk, billedkunst, dans, teater mv., og dagliglivets aktiviteter som foreningsvirksomhet, fysisk aktivitet, friluftsliv og amatøraktiviteter. Vi snakker her både om å yte og å nyte kunst og kultur. Tilbudene må være forskjellige, av høy kvalitet og tilgjengelig for brukerne.

For å imøtekomme disse behovene, er det nødvendig med en mer utvidet kompetanse enn det som tradisjonelt finnes innafor helse- og omsorgsfeltet. På den ene siden må det inn andre yrkesgrupper som eksempelvis kulturarbeidere og kunstnere. På den andre siden må helse- og omsorgsarbeidere få utvidet kompetanse med forståelse for kulturens plass, evnen til å benytte det i eget arbeid, og samarbeide med andre yrkesgrupper til beste for brukerne. Dette krever kunnskap om kulturens betydning, hva slags kulturelle ytringsformer som er aktuelle, og hvordan man med enkle hjelpemidler kan benytte seg av det en kan kalle hverdagskulturen.

I studiet legges det vekt på at deltakerne lærer å identifisere og legge til rette for at mennesker blir i stand til å benytte sine iboende ressurser, ressurser i sosiale nettverk og i lokalsamfunn med utgangspunkt i den enkeltes identitet og kulturelle bakgrunn. Dette innebærer en innfallsvinkel der en ser mennesker som kompetente og deltakende aktører. Det innebærer også at deltakerne får kompetanse i kartlegging av den enkeltes interesser og funksjonsnivå i miljøarbeid med bruk av kultur og aktiviteter.

Tverrfaglig samarbeid vektlegges – både i undervisninga og ved at studentene har ulike yrkesbakgrunn. Deltakerne skal lære å tilrettelegge for samarbeid med frivillige organisasjoner, enkeltpersoner, pårørende og andre aktører i lokalsamfunnet, slik at den enkelte bruker får en meningsfylt hverdag med individuelt tilpassede aktiviteter.

Aksjonslæring som strategi skal være en viktig del av studiet. Gjennom aksjonslæring skal studentene lære å tilrettelegge for systematisk refleksjon over daglige erfaringer for å skape forbedringer av praksis. Kjernen er å drøfte og tenke gjennom de ulike forhold vi sammen erfarer. Gjennom aksjonslæring kan deltakerne bli oppmerksomme på og nyttiggjøre seg av den kunnskapen som allerede er tilstede i egen kultur. Utfordringene i hverdagen er med på å skape læring. Gjennom støtte fra kollegaer skjer det en lærings- og refleksjonsprosess. Aksjonslæring er basert på at en arbeider systematisk innafor et fellesskap.

Formålet med studiet er at studentene tilegner seg kunnskap og får økt forståelse for ulike sider ved samspillet mellom kultur, aktiviteter, trivsel og helse. Deltakerne skal få kjennskap til samfunnsmessige, politiske og sosiale strukturer som har betydning i det helsefremmende, forebyggende og rehabiliterende arbeidet.

Videre skal studentene tilegne seg praktiske ferdigheter i miljøarbeid, slik at de kan benytte det i eget arbeid, og kunne dokumentere konsekvenser for brukere.

Studiet vil på den måten bidra inn mot de satsningsområder som er beskrevet som viktige områder for utvikling av kunnskap innen kultur, fritid og aktiv omsorg, jf.

- St.meld. nr. 48 (2002-2003) *Kulturpolitikk fram mot 2014*
- St.meld. nr. 25 (2005-2006) *Mestring, muligheter og mening*
- St.meld. nr. 20 (2006-2007) *Nasjonal strategi for å utjevne sosiale helseforskjeller*
- St.meld. nr. 39 (2006-2007) *Frivillighet for alle*
- St.meld. nr. 47 (2008-2009) *Samhandlingsreformen*
- Meld. St. 10 (2011-2012) *Kultur, inkludering og deltaking*
- Meld. St. 29 (2012.2013) *Morgendagens omsorg*
- Meld. St. 34 (2012-2013) *Folkehelsemeldingen*
- NOU 2016: 17 *På lik linje*
- Meld. St. 15 (2017-2018) *Leve hele livet*

Denne studieplanen bygger i tillegg på følgende dokumenter:

- Lov om universitet og høyskoler nr. 15 av 1. april 2005
- St.meld.nr. 27 (2000-2001) *Gjør din plikt – krev din rett*
- Meld. St. 16 (2016-2017) *Kultur for kvalitet i høyere utdanning*
- Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for høyere utdanning

1.2 Hva kvalifiserer studiet til

Studiet skal gi kompetanse i kultur- og fritidsaktiviteter som kan anvendes inn mot ulike brukergrupper i den kommunale helse- og omsorgssektoren, i et bredt samarbeid med andre aktører i lokalsamfunnet.

1.3 Målgruppe

Målgruppa for opplæringsprogrammet er ansatte som arbeider innafor oppvekst, kultur, helse og omsorg i kommuner og spesialisthelsetjenester. Det er også aktuelt for representanter for frivillig sektor, brukerorganisasjoner, elderråd, råd for likestilling av funksjonshemmede og andre interesserte.

1.4 Opptakskrav

Opptakskrav er generell studiekompetanse eller realkompetanse. Studiet kan også tas for de uten slik kompetanse. De vil da få et kursbevis etter endt utdanning.

1.5 Eksamen og kursbevis

Kravet for å ta eksamen med tilhørende studiepoeng er at studenten har dokumentert studiekompetanse eller er realkompetansevurdert for studiekompetanse. Videre må alle arbeidskravene i studiet være gjennomført.

Deltakere som ønsker realkompetansevurdering kan be om slik vurdering i løpet av første samling dersom de ikke har fått det før oppstart. Denne vurderinga gjennomføres av Universitetet i Sørøst-Norge.

For deltakere uten studiekompetanse eller som ikke ønsker å ta eksamen, utstedes kursbevis. Kravet for å få kursbevis er at alle arbeidskravene er gjennomført.

2. Organisering og innhold

Opplæringsprogrammet består av fire samlinger over to dager. Første samling tar for seg grunnleggende elementer for å forstå hva kultur- og fritidsaktiviteter er, og ha mulighet til å gjøre bruk av denne kunnskapen på arbeidsplassen.

2.1 Emne 1: Kultur, fritid og aktiv omsorg

Mål:

Hensikten med emnet er at deltakeren tilegner seg en forståelse av sentrale begrep i studiet, og får kjennskap til relevante eksempler på bruk av kultur- og fritidsaktiviteter.

Innhold:

- Studieintroduksjon og utvikling av studiekompetanse, herunder litteratursøk, oppgaveskriving og anvendelse av informasjonsteknologi
- Nasjonale føringer for omsorgspolitikk, folkehelse og kulturpolitikk
- Kultur og aktiviteter i behandling, forebygging, rehabilitering og helsefremmende arbeid
- Begrepene kultur, helse, aktiv omsorg og livskvalitet
- Organisering av støttekontaktjenesten

Kunnskap:

Etter avsluttet emne skal deltakeren:

- Ha kjennskap til nasjonale føringer i omsorgs-, folkehelse- og kulturpolitikken
- Ha kunnskap om begrepene aktiv omsorg, kultur, helse og livskvalitet
- Ha kunnskap om organisering av støttekontaktjenesten

Ferdigheter:

Etter avsluttet emne skal deltakeren:

- Kunne anvende kunnskap om bruk av kultur og aktiviteter innfor behandling, forebygging, rehabilitering og helsefremmende arbeid

Generell kompetanse:

Etter avsluttet emne skal deltakeren:

- Kunne anvende kunnskaper og ferdigheter i bruk av kultur og fritidsaktiviteter
- Kunne bidra til nytenkning om sammenhenger mellom kultur, helse og livskvalitet

2.2 Emne 2: Miljøarbeid med bruk av kultur og aktiviteter**Mål:**

Hensikten med emnet er at deltakeren tilegner seg kunnskaper om hvordan kultur og aktiviteter kan gjennomføres i praksis.

Innhold:

- Miljøarbeid
- Ressurskartlegging av brukere, egen arbeidsplass og lokalsamfunn
- Fritid med Bistand – tilpasning til ulike personer og grupper
- Sykdom og helse i et kulturelt perspektiv

Kunnskap:

Etter avsluttet emne skal deltakeren:

- Ha kunnskap om miljøarbeid og relevante kartleggingsmetoder
- Kjenne til metoden Fritid med Bistand
- Ha kunnskap om sykdom og helse ut fra et kulturelt perspektiv

Ferdigheter:

Etter avsluttet emne skal deltakeren:

- Kunne arbeide sjølstendig med kultur- og aktivitetstilbud i miljøarbeid på egen arbeidsplass
- Kunne anvende kartleggingsmetoder
- Kunne vise kultursensitivitet i møte med andre mennesker

Generell kompetanse:

Etter avsluttet emne skal deltakeren:

- Kunne anvende kunnskaper og ferdigheter i miljøarbeid med bruk av kultur og aktiviteter

2.3 Emne 3: Nettverk og frivillighet**Mål:**

Deltakeren skal kunne identifisere og mobilisere ressurser i nettverk, institusjoner, frivillige og organisasjoner.

Innhold:

- Nettverk
- Frivillig arbeid og frivillige lag og organisasjoner
- Kultur og identitet

Kunnskap:

Etter avsluttet emne skal deltakeren:

- Ha kunnskap om betydninga av nettverk
- Ha kunnskap om hvordan frivillige, lag og organisasjoner kan arbeide med aktiv omsorg

Ferdigheter:

Etter avsluttet emne skal deltakeren:

- Ha forståelse for og kunnskap om frivilliges innsats, og kunne gjøre bruk av den som et supplement til det offentlige

Generell kompetanse:

Etter avsluttet emne skal deltakeren:

- Være i stand til å identifisere, kartlegge og mobilisere ressurser og handlingsmuligheter i enkeltmennesket, dets sosiale nettverk, organisasjoner og lokalsamfunn

2.4 *Emne 4: Samarbeid på tvers*

Mål:

Deltakeren skal ha kunnskaper og ferdigheter i å samarbeide med ulike aktører ved hjelp av kultur og aktiviteter, og kunne formidle erfaringer fra eget prosjekt

Innhold:

- Brukermedvirkning og empowerment
- Rammer for tverrfaglig og tverretattlig samarbeid
- Muligheter og begrensninger i samarbeidet mellom det offentlige og den frivillige sektor
- Folkehelse og samarbeid
- Planlegging av kulturaktiviteter i samarbeid med andre aktører
- Deltakerne legger fram sine prosjekt

Kunnskap:

Etter avsluttet emne skal deltakeren:

- Ha kunnskap om brukermedvirkning og empowerment
- Ha innsikt i hvilke samfunnsmessige rammer som styrer samarbeidet i kultur- og helsesammenheng
- Ha kjennskap til ulike behandlingsmetoder og kulturtiltak i forebyggende arbeid

Ferdigheter:

Etter avsluttet emne skal deltakeren:

- Kunne planlegge, utføre og evaluere samarbeid om kultur og aktiviteter med utgangspunkt i brukerens ønsker og behov
- Kunne legge til rette for bruk av kultur og aktiviteter med utgangspunkt i brukermedvirkning og i samarbeid med andre aktører
- Kunne formidle eget prosjekt

Generell kompetanse:

Etter avsluttet emne skal deltakeren:

- Kunne samhandle med ulike aktører med brukeren i sentrum, og formidle erfaringer fra eget prosjekt

3. Arbeids- lærings- og vurderingsformer

3.1 Arbeidsformer

Praktisering av aksjonslæring innebærer at opplæringsprogrammet tar aktivt i bruk de erfaringer deltakerne har fra sitt daglige virke. Deltakerne oppfordres til å ta i bruk sine praktiske erfaringer fra de ulike virksomheter, og opplæringsprogrammet skal bidra til å sette disse erfaringer inn i en videre kunnskapsramme. Aksjonslæring forutsetter aktiv deltakelse. For å sikre dette vil det bli utviklet arbeidsoppgaver til utvalgte temaer som deltakerne skal arbeide med i og mellom samlingene. Læringsmaterialet og egne erfaringer skal være de kilder deltakerne benytter for å løse arbeidsoppgavene.

Deltakerne skal arbeide med arbeidsoppgaver mellom samlingene. De oppfordres til å jobbe i gruppe, enten ved at de fysisk møtes, eller ved at de samarbeider via nett. Deltakerne vil få tilbakemelding på de arbeidsoppgavene de leverer inn.

På samlingene vil arbeidsformene variere mellom forelesninger, veiledning, seminarer, gruppearbeid, kollokviearbeid, ekskursjoner og deltakerframlegg.

IKT og læringsplattformen Canvas vil være viktige verktøy både for informasjon til og fra deltakerne, læringsmateriell, veiledning og innlevering av oppgaver.

3.2 Vurderingsform

Et sentralt element i aksjonslæring som arbeidsform, er at deltakerne skal arbeide med arbeidsoppgaver på og mellom samlingene. Når deltakerne arbeider med de ulike arbeidsoppgavene mellom samlingene, arbeider de samtidig med å ta deler av eksamen.

Eksamen består i å ta utgangspunkt i tidligere gjennomførte arbeidsoppgaver. Det innebærer å kartlegge, planlegge, gjennomføre og evaluere et eget utviklingsarbeid, samt gi faglige begrunnelser og vurderinger. Arbeidet skal gjøres ved den virksomheten de til daglig arbeider, og med aksjonslæring som strategi. Besvarelsen er individuell og skal være på 5000 ord pluss/minus 10 %. Besvarelsen leveres seinest 3 uker etter siste samling.

3.3 Følgende graderte bokstavkarakterskala benyttes:

Symbol	Betegnelse	Generell, ikke fagspesifikk beskrivelse av vurderingskriterier
A	Fremragende	Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Kandidaten viser svært god vurderingsevne og stor grad av selvstendighet.
B	Meget god	Meget god prestasjon. Kandidaten viser meget god vurderingsevne og selvstendighet.
C	God	Jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Kandidaten viser god vurderingsevne og selvstendighet på de viktigste områdene.
D	Nokså god	En akseptabel prestasjon med noen vesentlige mangler. Kandidaten viser en viss grad av vurderingsevne og selvstendighet.
E	Tilstrekkelig	Prestasjonen tilfredsstillende minimumskravene, men heller ikke mer. Kandidaten viser liten vurderingsevne og selvstendighet.
F	Ikke bestått	Prestasjon som ikke tilfredsstillende de faglige minimumskravene. Kandidaten viser både manglende vurderingsevne og selvstendighet.